

Head sõbrad!

Kohe-kohe on käes jõuluaeg. Ja selles jõulude ootamises on Maarjamaal meie jaoks midagi ainuomast. On tuttav, kuid ettearvamatu loodus, kus üleöö võib maapind olla kaetud paksu lumevaibaga, muutunud porimülkaks või tolmu keerutamas jäised tuuleilid. On pimedad öhtud, mida valgustab küünla-leek. Ja muidugi mets, kust toodud kuuseoksal on toas imeline lõhn. See on imeline aeg, mis koos küünlasära ja muusikaga leevendab südamevalu, teeb relviuks kurjuse ja vägivalla, abituks vihkamise ja kadeduse.

Aga meie ise – kuidas läheme vastu jõuludele? Kas igapäevaste töö- ja elumurede taustal leiame jõudu jõulude ootamiseks? Ei salga, et lahkuv aasta oli oma keerukuses väga vastuoluline. Ei Eestimaal ega maailma majanduses tervikuna pole käes just mitte kõige paremad päevad.

Riigi järgmise aasta eelarve on äärmiselt pingeline. Arvan, et seda võib võrrelda isegi 1990. aastate alguse majandusseisuga – tõsi, olukord oli siis teine.

Kulutusi tuleb vähendada riigil ja kohalikel omavalitsustel. Omavalitsustel tuleb olla murelik sellepärast, et paljude investeeringute puhul on arvestatud riigi osalusega, kuid see osalus võib kokku kuivada või hoopis kaduda. Peale selle on kohalike omavalitsuste tuluaallikas üksikisiku tulumaks, kuid palgad ei ole suurenenud, vaid lausa vähenevad.

Kuigi on vaidlusi, on kõigi üksmeelne otsus, et eelarvet tuleb kokku tõmmata. Vaidlused on peamiselt nendes küsimustes, millist teed minna, kuidas parimal viisil kokkuhoidu saavutada. Märke sellest, et koalitsioonipuruneb, mina Riigikogus näinud ei ole.

Aga ometi teeb pühade rõõmus ärevus tublimaks meid kõiki. Ja ükskõik, mida keegi ka ootab, kas lunastajat-jõululapsukest, habemega muhedat punasekuuelist taati või imeväärset väikest kingipäkapikku, ootusaeg tasub end kindlasti ära.

Martin Luther on öelnud, et jõulud ei ole ühekordne sündmus, mis juhtus aastasadu tagasi. See on kink ja annet, mis kestab

igavesti ning on inimestele antud ligimesearmastuse, üksteisemõistmise ja andestuse näol.

Kaunist jõulurahu!
Väino Linde

Aktuaalne

Peaminister Andrus Ansip Läänemaal

Probleem

Pärnul suur laenukoormus

Kohalik elu

Saaremaa tulevik maavanema pilgu läbi

Minu kodukoht

Külaelust Saaremaal, Hiiumaal ja Läänemaal

PRESSIFOTO

Eakad võivad olla kindlad, et pensionitõus jätkub.

Pensionitõus jätkub plaanitult

Taebala vallamaja saalis toimus adevendiaja eel järjekordne üritus Reformierakonna sarjast „Eakate poliitikakool“, kus seekord võtsid sõna Riigikogu liikmed Lauri Luik ja Taavi Rõivas.

Luik tutvustas kohalolijatele investeeeringuid, mis tänu kohalike reformierakondlaste tubli-

le tööle on Läänemaale jõudnud. Majanduse hetkeolukorrast ja riigieelarvest rääkides kinnitas Rõivas, et pensionite tõus jätkub plaanitult tempos.

Rõivase sõnul on Reformierakond suutnud edukalt kaitsta 2007. aasta Riigikogu valimistel välja käidud lubadust kahekordistada pensionid järgmise nelja aasta jooksul. Küsimustele vastates selgitas Rõivas, et vanemahü-

vitist ei ole plaanis kuidagi muuta, sest noortel on tarvis seda kindlust, mida annab pooleteise aasta jooksul peale lapse sündi riigi makstav hüvitis. Rõivas toonitas, et vanemahüvitise sisseadmisest alates on sündivus Eestis kasvanud ligi 20% aastas.

Rõivas tõstis esile ka Eesti riigisektori väikest laenukoormust ning piisavaid reserve, mis on tänu Reformi-

erakonna juhitud valitsuse targale tegutsemisele suudetud eelnevatel aastatel koguda. „Tänu reservele võime seista praeguses majandus-situatsioonis kindlamalt kui nii mõnigi teine riik. Samas tuleb Eestil kindlasti jätkata ranget ja tasakaalus eelarvepoliitikat, mida praegune valitsus ka teeb,“ lisas Rõivas.

Tõnu Parbus

Kärdla kuusel kõrgust 18 meetrit

Ettevalmistused jõuluajaks Hiiumaal algasid 27. novembril Kärdla kesk- väljakule jõulukuuse püstitamisega. Tänavune, 18meetrine iludus, toodi Leigri külast kingitusena Kärdla linnaelanikele Martin Kagadze poolt.

Novembri viimasel pühapäeval süüdati jõulukuusel tuled. Kärdla linnaeape Anton Kaljula soovis kõigile linnaelanikele rahulikku jõuluaega ja koos kuusetulede süttimisega kuulutati adevendiaja algust. „Tänavune jõuluaeg on meile kõigile eriline, sest on ju ka Eesti Vabariigi 90. juubeliaasta,“ arwab Kaljula.

Kärdla linna jõulukuuse tippu kinnitas tähe Aivo Kriiska. „Mind valdas sõnuseletamatu tunne. Nähes all laiuvat linna mõistsin, kui palju on ühe aastaga Kärdla linn muutunud ilusamaks ja paremaks,“ räägib Aivo.

Täna seaks särab Kärdla kesk- väljak kauniste jõulutulede säras kõigile linnaelanikele ja külalistele. **Kärt Luik**

SHUTTERSTOCK

Juhtkiri

Peaegu jõulujutt

Tänavu on aastavahetuse eel pikad pühad. Kahe nädala jooksul tuleb vaid mõni tööpäev. Vastuväiteks vahel ikka kõlavatele jutudele, et eestlane peab kogu aeg tööd tegema, et riigipühapuhkepäevi olla meil vähem kui mujal maailmas.

Jõulude ajal tulebki puhata. Puhata ja lähedastega koos olla. Küllap siiski on ka pühade ajal üksjagu neid, keda ei jäta mõtted: mis saab maailmast, mis saab Eestist.

Rahal on taas väärtus

Raha lugemine on detsembris ikka vajalik tegevus olnud. Ühest küljest mõtleme oma perele ja tuttavatele, et leida parimad jõulukingid ja teisest küljest kavandame järgmise aasta tegevust, et kindlustada ennast ja oma ettevõtmisi vajalike vahenditega.

Kui aasta tagasi kippus see rahalugemine paljudele taanduma valemile, et sissetulekud kasvavad paarkümmend protsenti ja inflatsioon sööb ära umbes kümme – järelikult võib lahedalt tegutseda, siis tänavu on mõttemaailm hoopis teistsugune. Rahale on tekkinud näpu vahel veeretamise väärtus, enne kui tehakse otsus, milleks seda kasutada. Iga eelarve tegemine on muutunud mõtestatud tegevuseks. Olgu see siis oma isiklik, firma, valla või riigi eelarve.

Ühiselt käed külge

Täna võib ütelda, et riigi otsus koguda headel aegadel reserve ja maksta laenu tagasi, oli õige otsus. Eesti riigi laenukoormus on Euroopa Liidu madalaim. Majanduslikult keerukatel aegadel pakub see lohutust. Ent kokkuhoiuvõimalusi on Eestis ikkagi veel piisavalt. Üheks meie riiki edasiviivaks jõuks on vabatahtlik ühistegevus, otsustav midagi ära teha käsku või sundi ootamata. Ajaloost meenuvateks näideteks on siin olnud rahvapärime kogumine, Estonia teatri ehitamine, Vabadussõda, aga ka ühine prügi koristamine, mis tänavu Eestis ülekaalukalt Aasta Teoks hinnati.

„Mida rohkem vabatahtlikust on Eesti elus, seda parem on meie kõigi elu,“ lausub president Ilves detsembri esimesel pühapäeval vabatahtlikke tunnustades. Mõte, mida meelles pidada ja mille järgi toimendada. Järgmise aasta jõulude ajal võime loodetavasti juba tõdeda, et 2009. aasta oli Eestis aasta, mil algas uus tõus. Sest tehtud otsused olid õiged.

Miljonit teenides hooli tervisest ja lähedastest

Suur tänu kõigile länlastele, kes tulid Haapsalusse Thalasso Spasse Reformierakonna Läänemaa maakondliku organisatsiooni üldkoosolekule ning kohtumisele Reformierakonna esimehe ja peaministri Andrus Ansipiga.

Peaministrit oli kuulama tulnud ligi 70 inimest, mis näitab, et huvi riigi tegemiste ja Läänemaa arengu vastu on suur. Inimesed tundsid huvi kohaliku elu ja majanduskeskkonna, tööjõuturu paindlikkuse, euro kasutuselevõtu ning Eesti välispoliitika vastu. Tahtmine ja soov, et Läänemaal ikka paremini läheks, on kohalikes elanikes suur. Kindlasti teeb ka Reformierakond kõik endast sõltuva, et länlaste elu ikka paremaks muuta.

Reformierakond soovib valimised võita

Haapsalut külastanud peaminister Andrus Ansip vastas kohtumisel huviliste küsimustele ning rääkis muuhulgas Eesti riigi käekäigust tänase globaalse majandusolukorra kontekstis. Meeldiv oli üheskoos tõdeda, et vaatamata raskele seisule maailmajanduses on Eesti kindlal teel.

Reformierakond seadis üldkoosolekul sihiks võita järgmise aasta kohalikud valimised Läänemaal, et suunata meie maakonna areng tõusuteele. Näeme Läänemaa inimestes väga suurt potentsiaali kogu maakonna tulevases arengus. Positiivne on see, et Reformierakonnaga liitus hiljuti 200. liige, mis näitab, et inimes-

Peaminister Andrus Ansip käis Läänemaal.

te huvi ja tahe kohaliku elu paremaks muuta on suur.

Peaminister kohtus õpilastega

Andrus Ansip külastas Läänemaal ka Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumi ja Nikolai kooli, kus kohtus sealsete õpilaste ja õpetajatega. Kvaliteetne haridus ja tublid kohalikud noored on Läänemaa tuleviku üheks võtmeteguriks. Külalislahke koolipere, pädevad õpetajad ja suurepärased õpilased tõestasid veel kord, et Läänemaa noorte haridus ja maakonna tulevik on kindlates kätes.

Peaminister kutsus noori üles aktiivselt mõtlema esimese miljoni teenimi-

sele. Raha ei ole peamine, kuid ometigi paneb see rattad käima ning ilma selleta ei ole elu ega areng mõeldav. Reformierakonna esimees tasakaalustas öeldut sellega, et elu põhiväärtused ei

Meeldiv oli üheskoos tõdeda, et vaatamata raskele seisule maailmajanduses on Eesti kindlal teel.

tohiks seejuures mingil juhul jääda tagaplaanile. Kui pole tervist ega õnne, siis ei ole ka rahast sellele abi.

Seejärel sai Andrus Ansip maavalitsuses kokku Läänemaa Omavalitsus-

te Liidu liikmetega, kus arutleti maakonna tänaste tegemiste ning tuleviku üle. Kohalikud omavalitsusjuhid tundsid siirast huvi maakonna edasiste arenguvõimaluste vastu ning uurisid peaministrit tema ja Reformierakonna seisukohti erinevatel päevapoliitistel teemadel. Nii näiteks oli arutlusele haldusreform, Eesti roll globaalses majandusolukorras, kuid ka omavalitsusliitude ja maavalitsuste tulevik.

Läänemaal head arenguvõimalused

Vaatamata vähenevale ning hõredale elanikkonnale näeme, et Läänemaal on tohutu potentsiaal ning laialdased arenguvõimalused tulevikuks. Meie väikesed omavalitsused peavad tegema senisest tihedamat koostööd, et muutuda efektiivsemaks eesmärgiga pakkuda oma elanikele paremaid teenuseid ning seeläbi ka paremat elu. Oluline on optimeerida koolivõrku. Suur ootus ja lootus lasub kvaliteetsel haridusel ning tublidel noortel. Just nende jõukatsumustel ja pingutustel rajaneb meie tulevik. Kohalikud inimesed peavad olema ka edaspidi aktiivsed, et hoida Läänemaa kultuuri ja identiteeti. Läänemaa ettevõtjad peavad olema innovatiivsed ja jätkuvalt püüdlikud, et arenda ning püsida tasemel aina tihenevas konkurents.

Olgu meie arenguvõtmeks tublid inimesed, kohalik kultuur ja identiteet, kaunis puutumata loodus, turism, infotehnoloogia või midagi sootuks uut, oluline on, et me pingutaksime üheskoos edasi. Vaid nii suudame hoida Läänemaa tõusuteel.

Lauri Luik

Lauri Luik rääkis Läänemaa kooliõpilastega kodanikuühiskonnast

Novembris kohtus Riigikogu liige Lauri Luik Kodanikupäeva raames ligi kahesaja Läänemaa koolide õpilastega.

Külaskäigud toimusid Lihula, Taebala, Haapsalu Wiedemanni ning Noarootsi Gümnaasiumis, samuti Haapsalu Sanatoorses Internaatkoolis. Kohtumiste eesmärgiks oli rääkida õpilastele kodanikuühiskonnast ja kodanikuks olemisest ning saada ka tagasisidet, millisena näevad kodaniku rolli Eesti ühiskonnas kooliõpilased.

Kõik algab koolist

Esimene kohtumine gümnaasiumiõpilastega toimus Lihulas. Klassitais õppureid esitas julgelt küsimusi ning koos jõuti tõdemusele, et peale kõrgkooli lõpetamist ning mõningast maailmas ringi vaatamist on oluline naasta tagasi oma kodukohta, et seal elu

Lauri Luik

paremaks muutma asuda.

Peale Lihulat ootasid Luike õpilased Taebala Gümnaasiumis. Kaks kaheteistkümnendat klassi olid kogunenud ning osalesid elavalt arutelus, millest algab kodanikuks olemine. Ühiselt järeldati, et kodanikuks olemine algab väikestest asjadest nagu näiteks kommipaberi maast võtmine ning selle prügikasti viskamine või libastunud sõbra püsti aitamine. Teisisõnu kõige lihtsamatest asjadest, mis teevad head meid ümbritsevale ning loovad väärtust.

Päevakohased küsimused

Peale põnevat kohtumist Taebalas seati sammud Haapsalu Sanatoorse kooli poole, kus suures saalis ootasid huviga kohtumist õpilased ja õpetajad. Asjalikud ja päevakohased küsimused võrtsitasid ka seda kohtumist. Enne lahkumist said tüdrukud Luigelt autogrammi ning julgustavad sõ-

nad edaspidiseks.

Sanatoorsele koolile järgnes kohtumine Luige kodukoolis Wiedemanni Gümnaasiumis, kus teda oli kuulama kogunenud kolm klassitait abituriente. Luik rääkis õpilastele sellest, kuidas ta poliitikuarjäär oli alguse saanud Wiedemanni Gümnaasiumist ning ka enda kodanikuks kujunemisest. Huvi tunti ka majanduse hetkeolukorra vastu.

Päeva jäi lõpetama kokkusaamine Noarootsi Gümnaasiumi õpilastega. Peale kodanikuks olemise räägiti ka sellest, kuidas asetsevad Eesti poliitilised parteid ideoloogilisel parem-vasakkaalal ning millised on nende põhilised maailmavaatelised erinevused. Huvitav oli see, et Noarootsi kooli õpilased olid kõige varmamad vastama jaatavalt küsimusele, kas kunagi soovitakse kodukohta tagasi elama tulla.

Tõnu Parbus

Saaremaa väärtus on omanäolisus.

Saaremaa on võimeline veelgi enamaks

Toomas Kasemaa, Saare maavanem

Saare maavanem Toomas Kasemaa kirjutab, kuidas Eesti suurimal saarel arenguplaane peetakse.

Saare maakond on püsinud oma piirides juba aastatuhandeid, see tähendab, et teda on ka juhitud juba aastatuhandeid erinevates vormides ja erinevate riikide alluvuses. Viimased paarsada aastat on kohaliku elu korraldamine toimunud Saaremaa rüütelkonna hoones, kus asub ka praegu maavalitsus.

Olen alati tundnud ise selle hoone ees teatud aukartust – sellest hoonest otseselt kiirgab vastust oma elanike ees, meelegi otsuste langetami-

sel ja saarlastele omast väärikust.

Kuhu oleme teel?

Kui maavalitsusse tööle tulin, leidsin, et puudub maakonna strateegilist arengut käsitlev dokument ehk arengustrateegia. Mingil määral oli püütud arengustrateegiat lülitada maakonnaplaneeringusse, kuid maakonnaplaneering ei ole minu arvates see

Üheks minu töö eesmärgiks ongi, et maakonda puudutavad otsused arutatakse võimalikult laiapõhjaliselt läbi.

koht, kus piirkonna dünaamilist arengut käsitleda. Planeering aga on dokument, mis käsitleb maakonna ruumilist arengut – kuhu on kavandatud looduskaitseala, kuhu tööstuspiirkond, kuhu tuulepark ja kuhu püsiühendus

mandriga. Planeering ei anna tihti vastust, miks selline areng on kavandatud ja kes peab tegutsema, et planeeringus kavandatu teoks saaks.

Käesoleva aasta alguses saigi Saare maakonna esimene arengustrateegia valmis. Nüüd on Saare maakonnal olemas lähtekeht, mille üle diskuteerida ja millest oma töödes ja tegemistes juhendada. Tähtsaim on, et inimesed said vajalike arengute üle arutleda ja need kirja panna.

Tulevikuplaanide üle saavad kaasa rääkida kõik

Üheks minu töö eesmärgiks ongi, et maakonda puudutavad otsused arutatakse võimalikult laiapõhjaliselt läbi. Olgu selleks ühistranspordi korraldus, planeerimisalane tegevus, sotsiaalteenused, kultuuriüritused, hariduselu, noorsootöö, maakasutus või mõni muu valdkond, milles on maavalitsusel oma osa. Maavanema

põhjal otsustatakse tihti ka riigi olemuse üle maakonnas – maavanem esindab saarlase jaoks tihti riiki, kellele omistatakse vastutus kõigi riigi üldiste küsimuste tegemise ja tegetamatajtmiste eest.

Saare maakond on viimastel aastatel jõudsalt arenenud, Kuressaare linn algab pihta juba Kaarma vallast, paljude inimeste sissetulekud on viimastel aastatel mitmekordistunud, mida ilmestab näiteks tulumaksuläikumiste tõus paarkümmend protsenti aastas. Siin on peamine roll olnud omavalitsustel ja erasektoril, kuid areng ei saa kindlasti toimuda ilma riikliku sektori häireteta töötä. Arenguvõimelise elukeskkonna tagamiseks on kõigi omavaheline koostöö hädavajalik. Isegi saar nagu Saaremaa ei saa areneda üksiku saarena, me oleme väga sõltuvad meid ümbritsevast majandusruumist, sotsiaalsest kultuurikeskkonnast.

Lühidalt

Püsiühenduse saatus selgub kahe aasta pärast

Novembri viimasel reedel Muhu Põhikoolis toimunud Suure väina võimaliku püsiühenduse rajamise seminaril märgiti, et selgus võib saabuda 2011. aastal.

Suure väina liiklusühenduse projekti arenguloost ja hetkeseisust lühiväljavõtte teinud maanteeameti peaspetsialist Kadri Auväär ütles, et praegu on töös dokument „Sõitjate ja veoste üle Suure väina veo perspektiivse korraldamise kava koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine”, kirjutas Meie Maa.

Kui see dokument on valminud ja heaks kiidetud, saadetakse informatsioon projekti mõjust Väinamere hoiualale arvamuse saamiseks Euroopa Komisjonile, kelle arvamusest lähtudes peab vabariigi valitsus tegema otsuse, milline liiklusühendusviis tuleb valida. Nimetatud dokument peaks valmima 2009. aasta novembri lõpuks. „Püsiühenduse võimalikkus selgub hiljemalt 2011. aastal,” ütles Auväär.

Praegu uuritakse nelja varianti – kaks silda, tunnel ja parvlaevad. Kõige tasuvamaks peetakse hetkel tala-silda, juhul kui see on uuringute põhjal vastuvõetav. Selleks on aga vajalik läbi viia navigatsioonitingimuste uuring. Kadri Auväär peatus ka püsiühenduste maksumusel ja kinnitas, et tunneli ehitus läheb kaks korda kallimaks.

ERR / saarlane.ee / ET

Esimene lumesadu tervitas sotsiaalministrit Saaremaal

Novembri keskpaigas külastas sotsiaalminister Maret Maripuu Saaremaad. Külaskäik sai teoks Kuressaare eakate kutsel, kes soovisid ministrile palju küsimusi esitada ning oma muresid ja rõõme arutada.

Kuna tee mere taha on pikk ja et aega võimalikult hästi kasutada, kohtus minister Maripuu ka teiste saarlastega. Päev algas kohtumisega Saaremaa ettevõtjatega. Riigikogus olev töölepingu seaduse eelnõu oli tekitanud küsimusi, millele minister vastas peale eelnõu põhjalikku tutvustamist. Seejärel sõitis minister Sõmera hooldekodusse, et sealsete töötajatega ühiselt otsida vastuseid pakiliistele küsimustele.

Järgmine kohtumine toimus laste mängutoas „Mürala”. Mängutuba sai teoks EQUAL projekti raames ja nii Kuressaare lapsed kui lapsevanemad on selle kiiresti omaks võtnud.

Õhtu lõppes Kuressaare päevakeskuses, kus ministrit tervitasid eakad ansambli laulu ning rahvatantsurühmaga. Ministri esitati küsimusi pensioniarvestuse, tervise, pensionite kasvu ning Eesti tuleviku arengute kohta. Kohtumisel osalenud olid rõõmsad, et said oma küsimustele ministri otsuseid.

Kairi Lutt

Kõpu poolsaare seltsielu keskus asub Luidjal

Hiiumaal Luidjal asuv seltside maja on heaks näiteks sellest, kuidas varem riigile kuulunud hoonest on saanud kohalik külalelu keskus.

Hiiumaal Kõrgessaare vallas Luidjal asuva endise meeskonna kontori andis riik mõni aasta tagasi vallale üle. Juba maja taotledes oli vallal mõte, et seal võiks hakata toimuma kohalike külalsete tegevus. Maja taotlemise soovi valla omandisse oli algatanud haridusselts Edu, kuhu olid koondunud piirkonna hakkajad elanikud.

Viimase paari aasta jooksul tehti majale kapitaalremont. Rahastajateks oli EL struktuurifondi Külade meede, Kohaliku Omaalgatuse Programm ja Hasartmängumaksunõukogu. Raha saadi SAPARDi programmist ja Hasartmängumaksu Nõukogule kirjuta-

Seltside maja Luidjal.

tud projektist. Remont läks kokku maksma ligemale kaks miljonit krooni. Praeguseks on majas raamatute laenuvõtte ja internetipunkt, jõusaal, koori harjutusruum ja käsitöötuba, mida saab kasutada saalina. Eraldi taotlustega saadi raha internetipunkti ja jõusaali sisustamiseks. Ruume

saavad kasutada kõik piirkonna ühendused, ja erand pole ka vallavalitsus.

Kohaliku külalelu üheks veduriks on haridusselts Edu. Seltsi pikka aega juhtinud Lii Kohari ütles, et nüüd, kus korralik katus peakohal ja kaas-aegselt sisustatud hubased ruumid olemas, saab enam tähelepanu ja jak-

su suunata seltsi sisuliste tegevustele – kodulooliste uuringutele, so hariduse, kiriku ja seltsielu ajalugu, ning temaatiliste külapäevade korraldamisele. Päevi korraldatakse üldreeglina teiste seltsidega üheskoos.

Teine külaselts SiPeKo ühendab ettevõtlikke, käsitööhuvilisi puuetega inimesi, pakkudes võimalust osaleda ka teistel huvilistel. Toodang realiseeritakse kohapeal. Lisaks koondab inimesi Külaselts Kodukant Luidja.

Külalelu on Kõpu poolsaarel heal järjel ka mujal. Nii sai külaseltsi Valguskiir initsiatiivil sellel suvel Kõpus õiguskirjanduse kuuluvale hoonele peale uus katus. Seltsil on kirikutegevustega kokkulepe hoone kasutamiseks seltsitegevuses. Kalanas aga rajas külaselts koguni 300 meetri pikuse rannapromenaadi.

Peep Lillemägi

Seitse sammu uue kasvuni

Detsembri alguses avalikustatud seitset sammu Eesti majandusele uue hoo andmiseks arutatakse elavalt.

Euro kiireks prioriteediks

Majanduse viimastest arengusuundumustest rääkides tõstab Eesti Panga asepresident Andres Sutt esile, et maailmamajanduse kasvutempo on viimastel nädalatel oluliselt aeglustunud ning finantskriisi mõju jõudnud reaalmajandusse ja tööturule. „Muutunud keskkonnas on kasvunud tõenäosus, et Eesti majandus areneb järgmisel aastal Eesti Panga riskistsenaariumi kohaselt ja majanduse maht väheneb enam kui 2 protsenti. Samas kujunevad inflatsioon ja jooksevkonto defitsiit väiksemaks ning tööpuudus mõnevõrra suuremaks,” rääkis Sutt. Keskpanga asepresident rõhutab, et muutunud oludes on eriti tähtis sihhipärane tegevus euro kasutuselevõtuks. Selleks vajalike nõuete täitmine eeldab valmisolekut eelarve kulude oluliseks kärpimiseks, märkis keskpankur Eesti Panga teatel.

Madalamad maksud. Parem maksukeskkond

Tulumaksureform, mille peatamine on aastaks kokku lepitu, peab jätkuma. Tulumaksu alandatakse isegi seni kõrge maksukoormusega silma paistnud Põhjamaades. Kunagi Eestile eelised taganud maksude alandamine on saanud trendiks kõikjal. Majanduskeskkonna elavdamiseks vajab Eesti taas enam välisinvesteeringuid. Välisraha tuleb Eestisse aga vaid siis, kui on olemas kindlus, et siin saab äri ajada liigsete bürookraatlike takistusteta.

„Välisinvestorite silmis on oluline stabiilne ja lihtne maksusüsteem, investeringute maksuvabastus, inimeste keskmisest paremini arenenud võime mõelda n-ö majanduskeeles,” selgitas Saaremaal elektroon-

nikakomponente tootev Erik Keerberg Äripäevas juba kevadel.

Vähem bürokraatiat. Eesti ettevõtluskeskuseks

Üheks oluliseks detailiks on justiitsministri poolt prioriteetseks hinnatud vajadus kiirendada kohtuasjade arutamist. Majandusvaidlustes, kus tihti kõne all sajad miljonid, kindlustab elava äritegemise võimaluse vaid kohtuotsuse kiire saabumine. Kiirema kohtupidamise vajalikkust mõnab ka Riigikohtu esimees Märt Rask. „Kõige hullem on, et kohus ei saa nõuda tõendiallikaks olevalt tunnistajalt, et ta kolme aasta pärast peaks detailset mäletama sündmust, mille tunnistajaks ta on. Tõendite väärtus ajas ei kasva, vaid kahaneb, ja seetõttu õigusemõistmise kvaliteet kahaneb,” rääkis Rask Rahvusriinghäälingus kohutegevust tutvustanud saates.

Nimetamist väärrib ka seitsmes sammus kirjas olev kava juba järgmisel aastal vastu võtta majandushaldusõiguse üldosa, mis peab tagama, et ettevõtjatele ei seataks arusaamatuid ega põhjendamatuid takistusi.

Riigi eelistused paika

Riik peab eelolevatel aastatel eelarveraha nappuse kiuste toetama transportivõimaluste parandamist ning teadmismahukat eksporditööstust toetavaid infrastruktuure. Kindlasti tasub senisest veelgi rohkem tähelepanu pöörata Eesti tutvustamisele laias maailmas. „Ekspordivad ettevõtted on need, kes tihedas rahvusvahelises konkurentsivõitluses endale liidrirolli Eesti majanduskasvule uue hoo andmisel. Väikeses riigis on eksporditõenäosus nii väljakutse kui ka võimalus kõikidele ettevõtetele – suurtele, keskmistele ja väikestele,” selgitab

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ekspordi divisjoni direktor Allar Korjas novembrikuu Eesti Majanduse Teatajas selle teemaga riiklikult tegelemise vajalikkust.

Parem keskkond targale tööjõule

Et konkurentsipüsida, tuleb pidevalt uusi oskusi juurde õppida. Et oskusi rakendada, vajame uusi töökohti. Uute töökohtade tekkele aitab kaasa uus töölepinguseadus, mis motiveerib töötajat ennast arendama ja koolitama ning ettevõtjat uusi töökohti looma. Et Eestisse tuleks rohkem nn tarku töökohti, et siia sooviksid tulla kõrgepalgalised ja võimekad tipppegijad, keda soovitakse enda juures näha kogu maailmas, on mõistlik seada sotsiaalmaksule ülempiir. See annaks Eestile konkurentsivõimelise, samuti motiveeriva palka ja makse summa ausalt, ilma igasuguste „susserdamisteta“.

„Kui vaatame viimaste aastate kiiret palgakasvu, siis iga lisandunud palgakroon tähendab keskmise palga puhul ettevõtjale tegelikku kulu 1,73 krooni. Väikeettevõtete puhul on see märkimisväärne täiendav koormus. Ja siinkohal tuleb tõdeda, et tööjõu maksustamine, eriti selles osas, kui palju maksavad tööandjad, on Eestis Euroopa üks kõrgemaid,” selgitas Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees Toomas Luman Riigikogus ettevõtluse arutelul esinedes.

Energiajulgeolek

Kuna Leetu rajatava tuumajaama tulevik pole selge, siis on energiajulgeoleku tagamiseks igati asjakohane plaan rajada Eestisse aastaks 2020 oma tuumajaam. Akadeemik Anto Raukas on märkinud, et Eesti energiatarbimine on suur ning see kasvab 4-5 protsenti aastas. „Me peame vähendama põlevkivielektroosi osaka-

lu Eestis, aga seda tuleb kuidagi kompenseerida. Kõige mõistlikumaks ja odavamaks lahenduseks on siinkohal tuumaenergia, sest näiteks avamere tuulepargid oleksid üle kahe korra kallimad,” avaldab akadeemik arvamust Eesti Päevalehes. Kindlasti tuleb kaaluda võimalust tuumajaama rajamisel erakapitali kaasata.

Eesti Energia tuumaenergiaalaseid projekte juhtiva Andres Troppi sõnul uurib Eesti Energia praegu kõiki võimaliku tuumaprojektiga seonduvaid aspekte. Tehnoloogia valdkonnas liitus ettevõtte hiljuti näiteks rahvusvahelise konsortsiumiga, mis tegeleb IRIS-e nimelise 3+ põlvkonna kergeveereaktori arendamisega. Tegemist on passiivsete kaitsesüsteemidega ja lihtsustatud konstruktsiooniga reaktoriga, mis võib kommersialkasutusse jõuda umbes 2015. aastal. „Rahalisi kohustusi meile selle programmi liitumisel ei kaasnenud, küll aga saime me ligipääsu tehnilisele dokumentatsioonile, mis võimaldab hinnata reaktori potentsiaali ja tehnoloogia jätkusuutlikkust,” lausus Andres Tropp. Eesti Energia hoiab ukse lahti ka teistele reaktori tootjatele, mitte ainult IRIS.

Vaba turg ja vaba kodanik

Tallinna keskturul hapukapsaid müüv tädi Valja nõustub Euroopa Komisjoni asepresidendi Siim Kallase väljaöeldud mõttega, et vaba turu tagamiseks peab riik turuplatsi korras hoidma. Seda nii laiemalt kui kitsamalt vaadates. „Erinevaid piiranguid on liiga palju,” lausub naine viidates hiljaaegu ringlunud plaanile turul aia- ja põllusaadustega kauplemise korda senisest palju karmimaks muuta.

Valitsusel ei ole midagi anda, kui ta ei ole seda enne kelleltki ära võtnud. Ja valitsus, mis on piisavalt suur, et anda sulle kõik, mida sa soovid, on piisavalt suur, et ära võtta kõik, mis sul on.

Igäüks saab seitsme majanduskasvu tagamiseks ja Eesti elu parandamiseks vajaliku sammu kohta internetis sõna sekka öelda aadressil seitsesammu.reform.ee

Moodsa tuumajaama rajamine on keerukas ja aeganõudev tegevus, mis nõuab vastava seadusandluse olemasolu.

Tuumajaama rajamiseks pooled seadused olemas

Reformierakonna energiapoliitika töörühma juhi Kalle Pallingu sõnul on Eestisse tuumajaama rajamiseks pool seadusandlust juba olemas.

„Seoses Paldiski õppereaktori sulgemisega on Eesti tänaseks ühinenud mitme tuumateemat puudutava rahvusvahelise konventsiooniga. Täna seadusandlik baas vajab küll olulist täiendamist, kuid pea pool seadusandlust põhimõtteliste otsuste tegemiseks on meil olemas, et saaksime alustada tuumajaama rajamist,“ ütles Palling.

„Riigikogu võttis hiljuti vastu tuumamaterjali füüsilise kaitse konventsiooni muudatuse, mis reguleerib tuumamaterjali kaitset ja selle meetmeid riikidevahelise vedude ajal. Suurem arutelu seisab aga veel ees pärast energiamajanduse arengukava vastuvõtmist,“ sõnas Palling. Pallingu sõnul loob majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumis arutluse all olev energiamajanduse pikaajaline arengukava eeldused seadusandluse tekkeks.

Parim lahendus – tuumajaam

Viimased kohtumised Eesti Energia ja MTÜ Eesti Tuumajaam esindajatega annavad kindlust Reformierakonna

seisukohale, et tarbijale taskukohase hinnaga elektrit suudab pakkuda vaid Eesti oma tuumajaam.

On selge, et energeetilise sõltumatuse tagamiseks vajame me kiireid otsuseid ja poliitilist konsensust.

Kalle Pallingu arvates pole tegelikus taktis, kuidas toodetakse elektrit, vaid millise hinnaga seda on võimalik tarbijal osta. „2013. aastal, kui Eesti on osa Põhjamaade elektriturust, muutub elekter kaubaks, mille

hinna määrab turg. On selge, et energeetilise sõltumatuse tagamiseks vajame me kiireid otsuseid ja poliitilist konsensust,“ ütles Palling.

Esmärgiks madal hind

„Meie ülesandeks seadusandjatena on tagada võrdsed võimalused ja seadusandlus madalaima hinnaga ja keskkonnasäästliku energia tootmiseks,“ lisas Palling.

Reformierakonna poolt välja käidud programmi „7 sammu majanduskasvuni“ üheks tähtsaks osaks on energijulgeoleku tagamine, mis näeb ette oma tuumajaama rajamist Eestisse.

Toomas Viks

Mati Raidma: Iraak vajab veel meie abi

Taas on päevakorras Eesti Kaitseväe Iraagi missiooni pikendamise.

Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma sõnul pikendab parlament meie kaitseväelaste mandaate erinevates kriisikolletes osalemiseks iga-aastaselt lähtudes meie toetuse vajadusest, vahepealsetest arengutest ning abistatava riigi soovist. Loomulikult saab otsuse langetamiseks kõige vahetuma informatsiooni tutvudes olukorraga kohapeal.

Novembri lõpus käis Raidma Iraagis meie kaitseväelaste tegemistega ning kohalike arengutega tutvumas. „Kinnistus minu arusaam missiooni jätkamise vajadusest. Meie kaitseväelaste toetus on kõrgelt tunnustatud nii meie koalitsioonipartnerite kui kohaliku kogukonna liidrite poolt.“ Vestlusest kohaliku omavalitsuse juhi Faysal Abbas Al Tamimi ja hõimuliidritega jäi Mati Raidma kinnitusele kõlama aus-

tus ja tänu Eesti kaitseväelastele. Seda ka praeguses uuenenud situatsioonis, kus julgeolekuprobleemide taandumisel on Iraagis suurenenud võimalused toetada kohalikku elanikkonda. „Täna tegevuste raskuse üha enamates Iraagi provintsid on suundumas elutähtsate struktuuride taastamisele. Samuti täidavad eestlased jätkuvates ühispatrullides Iraagi julgeolekujõududega nii toetavat kui ka koolitavat ülesannet,“ rääkis Raidma Teatajale.

Hõimujuht šaik Ibrahim Khalil Khalafi sõnul on julgeolekuolukord Bassami külas ja ümbruskonnas tänu USA ja Eesti kaitseväelastele tunduvalt paranenud ning ei kujuta enam suurimat probleemi, millest ka kogukonna tänu. „Täna põletavaim probleem on elementaarse elukeskkonna taastamine, koalitsioonivägede kohalolek ja toetus on selles faasis veel vajalik,“ ütles šaik Ibrahim Khalafi Raidmaga kõneldes.

Peep Lillemägi

Mati Raidma novembri lõpus kohtumas kohalike hõimuliidritega.

Tasub teada

Pensionide maksmise kord muutub

Paljudele pensionäridele peaks aasta lõpus koju jõudma kiri, et alates järgmise aasta veebruarist ei tooda pensione enam koju kätte.

Enam ei ole võimalik ka postkontorist pensione, toetusi ja hüvitisi välja võtta. Koju saadetud kirjas selgitatakse, kuidas edaspidi raha kätte saab ning palutakse valida endale kõige sobivam variant. Kirjaga on kaasas avaldus ja ümbrik – peale valiku tegemist tuleb need tagasi saata. Pensionide ja toetuste kättesaamiseks on inimestel järgmised valikud:

- Raha kantakse pankade kaudu nende arvele. Kulu kannab riik.
- Raha kantakse kellegi teise arvele, ka näiteks kohaliku omavalitsuse. Ka see on inimesele endale tasuta.
- Raha tuuakse posti teel kojukandena pensionäridele, puudega inimesele või sotsiaaltoetuse saajale. Selle eest maksab saaja Eesti Postile 60 krooni.
- Mõningatel juhtudel tasub riik kojukande. Selleks tuleb täita avalduse vastav osa ja kirjutada põhjendus. Kojukande eest ei pea inimene ise maksma, kui ta on:
- sügava puudega töövõimetuspensionär;
- sügava puudega töövõimetuks tunnistatud rahvapensionari saaja;
- vanaduspensionialine, kellel on liikumistakistus või elab hajaasustusalal ja pangateenus on raskesti kättesaadav.

Neil inimestel tuleb esitada taotlus elukohajärgsele pensioniametile. Taotluse vormi saab Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt, pensioniametitest ning samuti saadeti taotluse vorm koos teavituskirjaga koju ka kõigile neile, kes praegu saavad pensioni/toetusi/hüvitisi posti kaudu. Taotlus peab olema põhjendatud. Elukohajärgne pensioniamet teeb otsuse 10 tööpäeva jooksul vastava taotluse esitamistest arvates.

Kairi Lutt,
sotsiaalministri nõunik

Saneerimisseadus on esimene samm majanduse kasvuks

Riigikogus 90 poolthäälega vastu võetud saneerimisseadus on reformierakondlase Hanno Pevkuri sõnul esimene täideviidud samm Eesti majanduse kasvule pööramiseks.

Mõni aeg tagasi käis Reformierakond välja omapoolselt 7 sammu, mis peavad viima Eesti uue majanduskasvuni, kus üheks esmärgiks oli ka saneerimisseaduse vastuvõtmine nii kiiresti kui võimalik.

Pevkuri sõnul on hea, et Riigikogu suutis reageerida antud majandusolukorras väga kiiresti ja tuua saneerimisseaduse jõustumine esialgu planeeritud pool aastat varasemaks. „Nüüd võib öelda, et majandusrikkuses ettevõtteid saavad endale uue saneerimisseaduse näol kena jõulukiingituse, mille abil õnnestub oma ettevõtte ehk päästa pankrotist ja edasi tegutseda,“ ütles Pevkur.

Toomas Viks

Lühidalt

Muhu lasteaed sai uue kuue

Selle aasta sügiseks renoveeriti Muhu lasteaia laste magamis- ja mänguruumid ning sanitaarsõlm. Õues aga valmis valgustatud mänguväljak kaheksa huvitava mängukohaga ning mängumaja. Selliseid mänguasju igatsevad kõik lasteaiaid.

Muhu lasteaia mänguväljaku projekt esitati arutelu järel Reformierakonna maakonnaorganisatsiooniga 2007. a lõpus ja leping haridusministeeriumiga allkirjastati 2008. aasta aprillis. Raha eraldati 400 000 krooni. Pilkupüüdev ja äärmiselt vajalik tulemus valmis koostöös Tipptap OÜ ja Muhu ehitusfirma Colleston OÜ.

Ehitustöödeks kulus 2 miljonit krooni. Raha oleks vaja veel saali ja kontoriruumide renoveerimiseks ning katuse parandamiseks. 27. novembril toimus mänguväljaku pidulik avamine ning toetajate tänamine lasteaia korraldatud kontserdi ja tordi söömisega.

SHUTTERSTOCK

Kadjastes taasavatakse pood

Pärnumaal Vändra vallas Kadjaste külas läheb elu paremaks, sest külarahvas saab peagi jälle kodukandis poes käia.

Kadjaste pood suleti juba enam kui aasta eest, kui poemüüja haigestus. Kuna asendajat ei leitud, jäi pood tühjalt seisma. Maainimeste elu pole aga külapoeta kerge, igaühel pole võimalust Vändra alevisse poodi sõita.

Olukorra lahendamiseks ostis Vändra vallavalitsus peale pikka kaalutlemist Vändra Tarbijate Ühistult poe ruumid ära. Kui mõni aasta tagasi ostis vald külakeskuse rajamiseks poole samast majast 200 000 krooniga, siis teise poole eest tahtis ühistu kümme korda rohkem ehk kaks miljonit krooni. Piirkond vajab poodi ning vallavolikogu otsustas poeruumid kõrgele hinnale vaatamata osta. Kaks miljonit krooni tasub vald laenuga.

Kogu maja plaanib vallavanem Peeter Reimann anda külaseltsi käsutusse. Külarahvas loodab, et nüüd, kui hoone vallale kuulub, on võimalik sinna leida ka rentnik, kes oleks valmis kaupluse taas avama. Seda, et piirkonda on poodi tarvis, näitavad ka kohalike kogutud allkirjad. Poes ei saa olema küll nii laia kaubavalkut kui alevis, kuid Kadjaste inimeste elu muutub kergemaks, kui igapäevased ostud kodu lähedal teha saab.

Kärt Luik

Pärnul suur laenukoormus

Pärnu linna laenukoormusest vaevatud kõhnukeseks jääv rahakott on korduvalt meedia huviorbiidis olnud.

Möödas on ajad, mil linnakassat sai täita linnavara müübiga ning kui sellest ei piisanud, kannatas laenu võtta või siduda end muude rahaliste kohustustega, mille tagasimaksed algavad alles mõne aja pärast. Muretu elustiil kandus ka linnajuhtimisse, raha jagus ju kõigile ja kõigeks, viiesajaseid lendas vasakule ja paremale. Paisus ka ametnike armee: palgati munitsipaalpolitsei ja hulgaliselt suhtekorraldajaid.

Linnavalitsuse poolt linnavolikokku esitatud 2009. aasta eelarve läbis volikogus ja komisjonides esimese lugemise. Kuid tuleva aasta eelarves on juba ohu märke. Linnapeagi nimetab seda „Kriisieelarveks”. Eelarve maht on võrreldes 2008 aastaga vähenenud ligi 150 miljonit ja seda peamiselt linnavara müügi ja väiksema laenu arvel.

Laenuleib ja laastutuli...

Ka 2009. aastaks arvestatakse tuludesse laenu, seda küll kõigest 16 miljonit, aga lagi on juba käes. Pärnu linna laenukoormus lubatava suhtearvuna on Eesti üks suuremaid. Ligi 60%. Sellest kõrgemat ei luba ka vala- ja linnaeelarve seadus, mis kõlab järgnevalt: kõigi tagasimaksmata laenude, tasumata kapitalirendi maksete ja kapitalirendi maksete ja emiteeritud võlakirjade ning võlakohustuste kogusumma koos võetava laenu,

Väino Hallikmägi soovib Pärnule konservatiivset rahapoliitikat.

kapitalirendi, emiteeritavate võlakirjade ja muude kohustustega ei või ületada 60% selleks eelarveaastaks kavandatud eelarvetuludest, millest mahaarvatud riigieelarvest tehtavad sihtotstarbelised eraldised.

Eelarve maht kahe lugemise vahel vähenes ka tulumaksu, linna ühe põhituluallika, vähendamise tõttu. Kui esialgu planeeriti võrreldes 2008. aastaga 2,8% tõusu, siis nüüd on tõusu prognoos kahanenud 0%ni. Pärnu

linnale tähendab see aga seda, et ka võetavat laenu tuleb vähendada, sest laenukoormus ei tohi olla üle 60%.

Uued kärped vajalikud

Ega laenuvõtmise iseenesest ju midagi halba ole, kui vahendid lähevad õigeks otstarbeks: õpikeskkonna kaasaajastamiseks, lasteaedadesse jne.

Probleem on hoopis selles, et laenuvõtmine on nagu lumepall: varasemalt võetud kohustused on nii kõrged, et ilma laenu võtmata ei saa investeerimiseks võetud kohustusi täita.

Allkirjutanu oli majanduskomis-

Pärnu linna laenukoormus lubatava suhtearvuna on Eesti üks suuremaid. Ligi 60%.

joni esimehena vastu ka 2008. aastal 127 miljoni krooni laenu võtmisele, kuid majanduskomisjoni ettepanekuga ei arvestatud.

2009. eelarveaastal laenuvõtmisele oleks alternatiivi küll. 16 miljonit on ju eelarve kogumahust, mis on ligi 750 miljonit, kõigest 2,1%. Ainult selle protsendi võrra tuleks püksirihma igast valdkonnast kokku tõmmata. Aga ei, halduskulud ainult kasvavad.

Linnajuhtimises kriisi tundemärke küll ei ole ja ega ei paista kuskilt ka soovi kitsaskohti tunnustada ning võimalikke täiendavaid kärpeid arutada.

Väino Hallikmägi, Pärnu linnavolikogu majanduskomisjoni esimees

Avalik haldus – on see imelihtne?

On täiesti normaalne, et avaliku sektori ja riigi halduskorralduse teemad on pidevas huviorbiidis. Puudutab see ju iga kodanikku.

Halduskorraldusest võib rääkida lihtsalt ja keeruliselt, ausalt ja demagoogiliselt. Ahvatlev on võtta välja mõni mõte või idee ja see omatahtsi tõlgendada uuesti käibesse lasta.

Õhuke riik on päris atraktiivne sõnapaar. Iseeneset lühike, aga sügava sisuga. Sellest tulenevalt ka mitmeti tõlgendatav. Paremini aitab õhukest riiki ehk mõista vastupidine – tüse riik?

Niisiis – millist riiki me tahame? Kas otstarbekalt ja ratsionaalselt toimiva avaliku sektoriga õhukest riiki või ülepaistatut, ülearu nuumatut ja tühikäigul töötava avaliku sektoriga tüsedat?

Reform peab olema läbimõeldud

Minu arusaam õhukest riigist on just esimene kirjeldus. Me vajame avalikku sektorit, mis teeb just seda, mis seadustega ette nähtud, mitte aga lisaks ka kõike seda, mis pole seadustega keelatud. Samas on äärmiselt oluline avaliku sektori reformimisel tegutseda läbimõeldult ja kogu süsteemi silmas pidades. Vastasel juhul juhtub nii nagu 1993. aastal, kui likvideeriti tollased maavolikogud ja

Hiiu maavanem Hannes Maasel.

arvati, et sellega kaotati ka riigis teine omavalitsustasand. Kuid oh õnnetust! Likvideerimata jäeti teise tasandi täitevorgan – maavalitsus. Nii võibki öelda, et tollal jäeti teine tasand täielikult likvideerimata ja ühel jalal seisval regionaaltasandil on maavalitsused täitnud arvukaid, neile seadustega antud ülesandeid. Määra-

matus, dubleerimised, katmata vastutusvaldkonnad ja koordineerimatus aga jäid. Millised võiksid olla lahendused?

Valikuid on mitu

Minu nägemus mõnedest võimalikest, niioeldu selgetest variantidest. Esiteks: kaotada maavalitsused ja

ülesanded jaotada ministereeriumidele ja omavalitsusliitudele. Teiseks: maavalitsused jäävad alles järelevalve teostajatena, maakondlikud arendusülesanded antakse omavalitsusliitudele. Kolmandaks: luua taas omavalitsuslik teine tasand. Jagada ümber omavalitsuslik ülesanded ning osa praeguseid riigi ülesandeid kahe tasandi vahel. Neljandaks: praegused maakonnad muutuvad esimese tasandi omavalitsusteks, neile lisanduvad omavalitsustena veel mõned suured linnad.

Lisaks on kindlasti võimalikud kombineeritud variandid. Need aga eeldavad eriti põhjalikke, ja mis kõige tähtsam – lõpuni läbimõeldud kontseptsioone. Kuid mõlemal juhul peab olema selge, kas ja kuidas valitud mudel toimima hakkab. Niisiis – haldusreform, see on imelihtne siis, kui:

1. halduskorralduse asjatundjad pakuvad võimalikud mudelite variandid;
2. pädevd ametnikud teevad valiku;
3. missioonitundega poliitikud langetavad otsused. See tähendab – igaüks olgu ikka oma liistude juures.

Olen seda meelt, et selliselt toimiv riik olekski see ÕHUKE RIIK, mida me kõik ju tegelikult soovimegi.

Hannes Maasel, Hiiu maavanem

SHUTTERSTOCK

Laste mänguväljak peaks olema igas külas.

Külaelu tagab valla arengu

5. detsembri õhtul toimus Ridala valla seltside ning külaaktiivide tänuüritus Uuemõisa mõisahoonel valges saalis. Kohal oli ligi 90 aktiivset valla elanikku, kes kõik üheskoos on teinud Ridalast ühe silmapaistvama valla Läänemaal.

Ridala vallavalitsus ja volikogu tänasid tublisid eestvedajaid tänukirjade ja meenete-ga. Kokku on omavalitsuses 29 tegutsevat seltsi, kes panustavad küla-

elu edendamisse. Tänu seltsidele on väga palju suudetud ära teha: seltsimajade aktiivne kasutuselevõtt ja kordategemine projektirahaga, kü-

Seetõttu on väga oluline hoida ja toetada eestvedajaid ning abistada leidmaks tugevat järelkasvu.

laplatside rajamine ning heakorras-tamine, vaba aja veetmise võimaluste loomine, võimalus tegeleda har-rastusspordiga ja palju muud. Need

on valdkonnad, kus rahast olulise-mat rolli mängivad eestvedaja ning kohapealsed inimesed. Kui neid ei oleks, jääks seisma ka valla areng. Seetõttu on väga oluline hoida ja toetada eestvedajaid ning abistada leidmaks tugevat järelkasvu.

Tänukirja pälvis ka Valgevälja küla-plats, mis avati selle aasta kevadel. Eest-vedajaks oli reformierakondlasest val-lavolikogu liige Reimo Nebokat. „Kü-laplatsi rajamine on alles kõige ilusa algus. Ilma külaelu ja inimesteta jääb plats unarusse, seega eestvedaja kõi-ge suuremaks ülesandeks ongi paku-

da külaelanikele ühistiritusi, et areng ja sotsiaalne sidustamine külas ei kat-keks,” sõnas Nebokat.

Nebokati arvates oleks kõigile tä-nukirjade jagamise paremaks alterna-tiiviks autahvel Uuemõisa mõisahoo-ne pargis, kus raiutakse kivisse igal aastal „Aasta tegu” ja „Aasta tegija” tiit-li saaja. „Usun, et jääv autahvel pargis on see, mis lisaks tunnustusele ja aule aitab mees pidada just kõige et-tevõtlikumaid elanikke meie armsas vallas,” lisas reformierakondlasest val-lavolikogu liige Reimo Nebokat.

Tõnu Parbus

Leisi vallas keskendutakse noorte heaolule

Saaremaal Leisi vallas on hea elada nii noortel kui nende vanematel – lasteaia- ning töökohti on piisavalt. Leisi valla arendusspetsialist Andres Jalakas kiidab sealset infrastruktuuri.

„Leisi lasteaial läheb suu-repäraselt. Äsja sai val-mis saaliosa, mis on et-te nähtud sportimiseks ning esine-misteks,” räägib Jalakas. Praegu käib lasteaia 57 last, seal on head tingi-mused ja jätkuvalt vabu kohti. Sel-leks, et lapsed turvaliselt ja muga-valt lasteaeda ning sealt koju saak-sid, on ette nähtud valla bussiliinid. Jalgpalliliidu, Leisi valla ning Refor-mierakonna koostööna valmis eel-misel suvel lasteaia kõrvale ka spor-diväljak, kus noored vaba aega palli-mänge mängides veeta saavad.

Uued elanikud oodatud

Koostöö ja infovahetus Reformiera-konna poliitikutega valitsuses ja Ri-

Pärnaku külas sellel suvel valminud spordiväljak.

gikogus on võimaldanud Leisi valla arengusse kaasata ka riigieelarve ra-ha ja toonud toetussummad laste- ja noorte vabaajategevusse. Nii on toetatud Leisi staadioni ja Pärnaku mul-tifunktsionaalse väljaku ehitust kok-ku 600 000 krooniga. „Järgmiseks suu-remaks ettevõtmiseks on lastele - ja noortele vabaajaväljaku rajamine Lei-si Keskkooli juurde. Leian, et selline

tegevus on õige ja seda tuleb kindlas-ti jätkata,” räägib arendusspetsialist, kelle sõnul luuakse noortele kaasaeg-sete võimaluste tekitamisega kind-del alus nende tagasitulemiseks ko-duvalda peale õpingute lõppu. Kind-lasti on heade õpi- ja vaba aja veet-mise tingimuste olemasolu tähtis ka uute inimeste juurdemeelitamiseks valda. Toimib vallasisene bussitrans-

port ja normaalne bussühendus maa-konnakeskusega.

Kool on oluline

Jalaka sõnul tehti tänava remont Pär-sama kultuurimajas, vallas avati ka supelrand. Parandatud on kohalikke teid, rajatud tänavavalgustust. Toe-tatakse külaseltside ja seltsingute te-gevust. Kindlasti on oluline keskkoo-li olemasolu, mis võimaldab lastel saada head haridust kodu lähedal. „Järgmisel aastal on plaanis alustada Leisi Keskkooli kapitaalremondiga. Remondi tulemusena uueneb 1983. a ehitatud kooli välisilme ja paranevad oluliselt 250 õpilase õppetingsimused. On lootust, et õpilaste arv lähiaasta-tele püsib stabiilne,” räägib mees.

Leisi on üks Saaremaa suurema-dest valdadest. Elanikke on vallas üle kahe tuhande. Vallas on keskkool ja lasteaed, hooldekodu ja raamatuko-gud. Head on sportimisvõimalused ja muidugi palju puhast loodust. **ET**

Tasub teada

Riigimetsa Majandamise Keskuse arendusdirektor Andres Onemar.

Euroopa Liit toetab Hiiumaa loodushoidu

Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) arendusdirektor Andres Onemar kirjutab, et Hiiumaa loo-dust väärtustav projekt pälvis eurotoetuse.

Hiiumaa loodust ja metsa armasta-vatele Kõpu kandi inimestele saa-bus detsembris meeldiv teade Brüsselist. Nimelt on seal 4. det-sembri Kõpu Natura alade LIFE projekti kõik tehtud tööd heaks kii-detud ja viimane makse Eesti poole teel. Kõpu projekt on hea näide sel-lest, et suutsime kohalikud inime-sed ja looduskaitses rahva ühise ees-märgi püstituse ja ühise tegutsemi-se kaudu kohalikule elukeskkonna-le, loodusele ja ettevõtluskeskkonna-le lisaväärtust tootma panna.

Keelud ei aita

Aga algas kõik raha veeretamisest näpu vahel. Aastal 2003 oli meile selge, et omal raha selleks ei jätku, et Kõpu poolsaarele vajalik infra-struktuur luua, mis Natura elupaika-de kaitset tagada suudaks. Keeldu-de-käskude kaudu looduse kaitsmi-ne ei ole kindlasti tõhus lahendus. Seepärast võtsime kõik osalised kokku, leppisime kokku, mida taha-me teha, lugesime oma raha üle ja otsustasime, et puudujääva taotle-me LIFE projektist. Täna on projekt lõpetatud. Kõpus on olemas suurepärased puhkekohad loo-dusesõpradele koos vajaliku infrast-ruktuuriga, külalised võtavad vastu RMK Ristna looduskeskus koos sinna kuuluvate loodusradadega, kohali-kele inimestele on täiendavad tööva-hendid loodushoiuga seotud tööde tegemiseks ja kaitseala eesmärgid on sõnastatud uude tegevuskavas-se. Aga kõige olulisem – on soov koos edasi tegutseda, ehk siis jällegi raha näpu vahel veeretada ja uusi plaane teha.

Raha vähem, mõte teravam

RMK jaoks on Hiiumaa üks puh-keala, kuhu investeerimine ennast ikka õigustanud on. Koostöö kohali-ke inimeste, omavalitsuste ja loo-duskaitses inimestega on olnud tule-muslik. Edukas Kõpu projekt selja taga, veeretame jälle münte sõrme vahel ja mõtleme koos kohalike ini-mestega elukeskkonda parandava-tele projektidele Ristnas, Isabellas, Tahkunas ja mujalgi. Kui raha on vä-hem, siis on mõte teravam ja pika-ajalised eesmärgid olulisemad. Eel-nev hea kogemus annab julgust.

Andres Onemar

Mida arvavad Sina?

Lääne-Eesti elanikele lugemiseks mõeldud Eesti Teataja on huvitatud oma lugejate arvamusest. Kui Teil on mõtteid, millest ajaleht võiks kirjutada, siis täitke, lõigake lehest välja ja postitage allolev kupong. Marki lisama ei pea. **Vastajate vahel loositakse välja Eesti Teataja meene.** Mõtteid ja arvamusi võib saata ka e-kirjaga teataja@reform.ee.

Eelmises lehes avaldatud tagasiside ankeetide seast võitis auhinna: **M. Aasala**

Hea Lääne-Eesti inimene!

Anna meile teada kolmest oma kodukohta puudutavast teemast, millest võiksime kirjutada:

-
-
-

Minu nimi Vanus

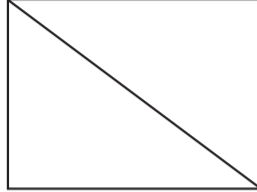
Aadress

Telefon

E-kiri

Oma andmeid edastades olen tulevikus nõus saama Eesti Reformierakonda ja selle poliitikut puudutavat infot või reklaami, mille edastajatel või töötlejatel luban kasutada oma andmeid nimetatud eesmärgil tingimusel, et andmeid ei kasutata muuks kui Eesti Reformierakonna ja selle poliitikutega seonduva informatsiooni või reklaami edastamiseks.

Reformierakond

tasub postikulu
Luba nr. 1591

**MAKSTUD VASTUS
EESTI**

REFORMIERAKOND
Tõnismägi 9
10119 TALLINN

Kuussaare linnas 13 kilomeetrit jalgrattateid

Säästev areng ei ole Kuussaares sõnakõlks, vaid tegelikkus. Novembri lõpus kuulutati lõppe- nuksu veel ühe jalgrattate ehitus.

4,8 kilomeetrit asfalteeritud suure- pärase kvaliteediga jalgrattateed ühen- dab nüüd linna Kuivastu poolse sisse- sõidu Roomassaare sadama ja mereäärt pidi kulgeva jalgrattateega. Seda jalgrat- tateed rahastati Euroopa Liidu rahaga ERDFi piirkondliku konkurentsivõime tugevdamise programmist.

„Kokku võib Kuussaares spetsiaal- selt kergliikluseks mõeldud teid pidi sõi- ta 13 kilomeetrit,“ räägib linnapea Ur- ve Tiidus.

Uusim, ligi 5 kilomeetri pikkune kerg- tee ehitati Saarte Teedevalitsuse eestve- damisel koostöös Kuussaare linnaga. Kuussaare linna panus projekti oli 4,31 miljonit krooni. Selle raha eest sai elan- nike seas juba populaarseks muutunud tee ka valgustuse.

Kuna turvaline tee viib lähedalt möö- da Kuussaare Tervisepargist, on suure elanikearvuga linnaosa tervisest lugu- pidavatel inimestel tekkinud mugav marsruut kodust terviseparki sõita või siis lastega või lemmikloomadega mõ- nus jalutuskäik ette võtta.

Maailma Terviseorganisatsiooni Ter- vislike linnade võrgustikku kuuluv Ku- rassaare jätkab jalgrattateede võrgustiku

väljaehitamist. Lõppenud on juba uue lõigu projekteerimine. Tulevikus peaks Kuussaarest kujunema linn, kus olulis- tel marsruutidel saab linnas ja selle ümb- ruses igal pool ohutult liigelda jalgratta- ga nii nagu ka arengukava linnale oluli- se prioriteedina ette näeb. **ET**

SHUTTERSTOCK

Eesti Teataja

Eesti Teataja
Eesti Reformierakond
Tõnismägi 9, 10119 Tallinn
Toimetusega saab tööpäevadel 10-14
ühendust telefonil 5850 1122 ja
meiliaadressil: teataja@reform.ee

Saada vastus märksõnaga
"lahendus" 31. detsembriks
aadressile Tõnismägi 9, 10119
Tallinn või e-posti teel
tallinnateataja@reform.ee
ning osale 1000kroonise
Tallinna Kaubamaja
kinkekaardi loomisel.

Ristsõna lahendus

Ees- ja perekonnanimi

Postiaadress või e-post

Telefon.....

Eelmise peauhinna võitis
Tõnu Henning

Oma andmeid edastades nõustun tulevikus saama Eesti Reformierakonda ja selle poliitikut puudutavat infot või reklaami, mille edastajatel või töötlejatel luban kasutada oma andmeid nimetatud eesmärgil tingimusel, et andmeid ei kasutata muuks kui Eesti Reformierakonna ja selle poliitikutega seonduva informatsiooni või reklaami edastamiseks.

Cimbler ***	Vaikse- malt	Kanal-2 saade	Omadega sassis	Hing sees olemine	Tants	Eestkoste	Resolut- sioon ...pesa	Aasta	Saiavili	Korterid	... Vegas	Ilta- Sanomat	Üleriie	Köögi- masin	Dia- meeter
Valvsad; terased															
Puru- rumal							Tattnokk Kirjand.rühmi- tus 1921-22								Terviku osa
Endine Eesti Loto juht (4 t)												Kirjanik Puutöö- riistad			
Ajaleht				Vismut Kahe- võistleja			Vee olek Kommunist- lik poliitik (1898-1967)			Santa Barbara Täielikud			Ühing Laululind		
Egoist- lik sõna			Minister Situat- sioon						Küla Saa- remaal Titaan				Maakond Prolekirjanik Vene NHL-täht		
Neid seal Mosaiik- pilt						Mongoli väejuht (4 tähte)	Sedamoodi								Varssavi jalka- klubi
Kottpime seisund															
Pontoon				Balhaši järve voolav jõgi Vehklemis- relv					Moesolev Koht Jõge- vamaal Lahti			Saksa telekanal Vene motoroller			
Lühike must pintsak (4 tähte)															
Sarnased tähed		Vana sepa perek.nimi ...-kumba					Anti-Virus Vana sepa eesnimi			Ajutine Push Up			Ärigrupp Saar Soome lahes		
				Konstant ... Baltica			Tegevus- võimetus Isikukood								
Laager	1507. (5 tähte) Hõbe														
Aabitsa algus			Vald Ida-Virus Sol							Eesti Kredi- diagentuur Aar					Metroo
Kosmo- naut 1961.a.								Kunsti- ja kirjandus- vool 20. saj. algul							